

บทที่ 4

มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ของต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ของประเทศไทยตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2551 ในบทที่ 3 แล้ว พบว่าพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในประเทศไทยไว้อย่างชัดเจน ได้แก่คุณสมบัติและเงื่อนไขในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ หน้าที่ของมัคคุเทศก์ รวมถึงมาตรการควบคุมมัคคุเทศก์และบทลงโทษ โดยในบทนี้จะทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ของต่างประเทศอื่น ได้แก่ สาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศมาเลเซีย รวมถึงแนวทางการเปิดเสรีอาชีพมัคคุเทศก์ของต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับมาตรการของประเทศไทย และนำไปสู่การวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดและบทลงโทษผู้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อไป

4.1 สาธารณรัฐสิงคโปร์

4.1.1 นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีเกาะใหญ่ 1 เกาะ และเกาะขนาดเล็กจำนวน 62 เกาะ ขนาดพื้นที่ประมาณ 699.4 ตารางกิโลเมตร เท่ากับจังหวัดภูเก็ตของประเทศไทย ประชากรส่วนใหญ่มีเชื้อชาติจีนถึงร้อยละ 76.8 รองลงมาเป็นเชื้อชาติมาเลย์ ร้อยละ 13.9 เชื้อชาติอินเดีย ร้อยละ 7.9 และอื่น ๆ ร้อยละ 1.4 สาธารณรัฐสิงคโปร์มีภาษาที่ใช้เป็นทางการคือภาษาอังกฤษ โดยมีการใช้ภาษาที่สำคัญ 4 ภาษา ได้แก่ ภาษามาเลย์ จีนกลาง ทมิฬ และอังกฤษ¹

เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก ทำให้มีข้อจำกัดด้านพื้นที่เพื่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลสิงคโปร์จึงให้ความสำคัญ

¹ กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดภูเก็ต. (2556). *ข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน (ASEAN Tourism Information)*, หน้า 63.

กับสาขาเศรษฐกิจภาคบริการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยอำนวยความสะดวกทั้งด้านการค้า การเงิน ระบบสาธารณูปโภค และระบบการคมนาคมขนส่ง รวมทั้งมีท่าเรือน้ำลึกและระบบการบริหารจัดการที่รวดเร็ว ส่งผลให้สาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นศูนย์กลางการให้บริการในหลายสาขาของภูมิภาค โดยเฉพาะด้านการขนส่ง การท่องเที่ยว และการค้า นอกจากนี้ สาธารณรัฐสิงคโปร์ยังเป็นศูนย์กลางทางการเงินของโลกด้วย²

การท่องเที่ยวสิงคโปร์ (Singapore Tourism Board - STB) ซึ่งเป็นหน่วยงานเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจในด้านการท่องเที่ยว ได้เปิดเผยจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว สาธารณรัฐสิงคโปร์ในปี พ.ศ. 2560 โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวกว่า 17.4 ล้านคน เพิ่มขึ้น 6.2 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2559 สามารถสร้างเม็ดเงินจากการท่องเที่ยวสูงกว่า 2.68 หมื่นล้านดอลลาร์สิงคโปร์ และรายได้จากการเข้าพักโรงแรมจำนวนกว่า 3,700 ล้านดอลลาร์สิงคโปร์ โดยนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามามากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง คือประเทศจีน กว่า 3.2 ล้านคน อินโดนีเซีย 2.9 ล้านคน และอินเดีย 1.2 ล้านคนตามลำดับ ส่วนนักท่องเที่ยวไทยอยู่ที่ 5.3 แสนคน ซึ่งสูงเป็นลำดับที่ 11 ของจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในสาธารณรัฐสิงคโปร์³ ส่วนในปี พ.ศ. 2561 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในสาธารณรัฐสิงคโปร์กว่า 18.5 ล้านคน เพิ่มขึ้น 6.2 เปอร์เซ็นต์จากปี พ.ศ. 2560 ซึ่งการท่องเที่ยวสิงคโปร์เปิดเผยว่ายอดนักท่องเที่ยวจากจีนเพิ่มขึ้น 6 เปอร์เซ็นต์ เป็น 3.4 ล้านคน ในขณะที่นักท่องเที่ยวจากอินเดียเพิ่มขึ้น 13 เปอร์เซ็นต์ สู่อันดับที่ 1.4 ล้านคน รายรับจากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น 1 เปอร์เซ็นต์ สู่ระดับ 27.1 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ หรือประมาณ 20 พันล้านดอลลาร์ ซึ่งการท่องเที่ยวสิงคโปร์คาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2562 จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวที่สาธารณรัฐสิงคโปร์ประมาณ 18.7 ล้านคนถึง 19.2 ล้านคน ซึ่งเพิ่มขึ้น 1-4 เปอร์เซ็นต์ โดยคาดว่ารายรับจากการท่องเที่ยวจะขยายตัว 1-3 เปอร์เซ็นต์ ที่ 27.3 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์ หรือ 27.9 พันล้านดอลลาร์สิงคโปร์⁴

ปัจจุบันสาธารณรัฐสิงคโปร์กำลังเผชิญกับสภาพแวดล้อมการทำการตลาดที่ท้าทายเป็นอย่างมาก เนื่องจากนักท่องเที่ยวเริ่มมีความชำนาญและเชี่ยวชาญในการใช้งานอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ มากขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้ความต้องการของนักท่องเที่ยวมีความซับซ้อนและเพิ่มมากขึ้น ขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียนและทั่วโลกเริ่มพัฒนาแผนการตลาดด้วยการ

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 64.

³ โพสต์ทูเดย์. (2561). *สิงคโปร์ดึงวงใน หนุนคนไทยเที่ยว*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/market/news/553730>. [2562, 13 มีนาคม].

⁴ ประชาชาติธุรกิจ. (2562). *ปี 61' นักท่องเที่ยวต่างชาติเยือนสิงคโปร์สูงสุด สวนทางใช้จ่ายชะลอตัว เหตุ นทท. ชื้อของลดลง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/aseanaec/news-289843>. [2562, 15 มีนาคม].

นำเสนอสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ และเพิ่มการลงทุนด้านการทำการตลาด สาธารณรัฐสิงคโปร์ก็กำลังเผชิญกับข้อจำกัดทางด้านทรัพยากร จึงจำเป็นที่จะต้องพยายามทำการตลาดเพื่อที่จะทำความเข้าใจและสามารถมุ่งไปสู่จุดหมายการเจริญเติบโตด้านการท่องเที่ยวในภายหน้า ทั้งในด้านของรายได้จากการท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยว

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ความพยายามด้านการตลาดของคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์และผู้ประกอบการด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในสาธารณรัฐสิงคโปร์จะมีการพัฒนา ทั้งในด้านของมุมมอง การเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยว และงบประมาณด้านการทำการตลาด แต่ด้วยความท้าทายและการแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้น สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงต้องพัฒนาการทำการตลาดให้ไปไกลยิ่งกว่าเดิม⁵

4.1.2 การอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบอาชีพมัคคุเทศก์

สาธารณรัฐสิงคโปร์เปิดกว้างเกี่ยวกับบริการด้านการท่องเที่ยว สำหรับการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในสาธารณรัฐสิงคโปร์นั้น จะต้องได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ แต่ไม่ได้มีการจำกัดสัญชาติของผู้ขอรับใบอนุญาตแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่ได้กำหนดงานหรือวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ การพิจารณาขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ คนต่างด้าวจึงสามารถประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ภายใต้กฎหมาย Employment of Foreign Workers Act สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงเป็นประเทศที่เปิดเสรีในอาชีพมัคคุเทศก์⁶

4.1.3 คุณสมบัติและเงื่อนไขในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ตาม Singapore Tourism Board Act

สาธารณรัฐสิงคโปร์มีกฎหมายเฉพาะที่เกี่ยวกับมัคคุเทศก์ ได้แก่ Tourism Board Act ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ รวมถึงการควบคุมมัคคุเทศก์และบทกำหนดโทษต่าง ๆ ไว้ด้วย

⁵ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2560). *สิงคโปร์กับกลยุทธ์การตลาด ปี 2016-2020 ว่าด้วยเรื่องราวนักท่องเที่ยวและช่องทางการประชาสัมพันธ์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.etatjournal.com/web/menu-read-tat/94-cate-2017-jul-sep>. [2561, 15 ตุลาคม].

⁶ แพรพรวรา ไพบระ. (2559). *มาตรการทางกฎหมายสำหรับการควบคุมมัคคุเทศก์*. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, หน้า 63.

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

1) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ ให้ยื่นคำขอต่อคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ โดยผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์จะต้องได้รับประกาศนียบัตร The Singapore-Cambridge General Certificate of Education “Ordinary” (GCE ‘O’) ซึ่งเป็นการสอบวัดระดับการศึกษาในมัธยมปลาย นอกจากนี้ บุคคลที่จะเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์จะต้องผ่านการฝึกอบรมความรู้ในหลักสูตร Workforce Skills Qualifications (WSQ) ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติที่จัดทำขึ้นเพื่อฝึกอบรม พัฒนา และรับรองความสามารถในการทำงานของบุคคล เพื่อเป็นแรงงานที่เป็นมืออาชีพและมีประสิทธิภาพ และต้องผ่านการฝึกอบรมทักษะการเป็นมัคคุเทศก์ในหลักสูตร Tourist Guide (TG) ซึ่งหลักสูตรดังกล่าวเป็นระบบการศึกษา และฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพที่ดำเนินการโดยหน่วยงาน Workforce Singapore (WSG) ทั้งนี้ บุคคลจะต้องผ่านการฝึกอบรมและผ่านการประเมินก่อนที่จะได้รับใบอนุญาต⁷

2) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ต้องมีอายุ 21 ปีขึ้นไป⁸

(2) ประเภทของมัคคุเทศก์

สาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่มีการแบ่งประเภทของมัคคุเทศก์ แต่มีการทดสอบภาษาที่จะได้รับอนุญาตให้ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาอื่น ๆ ซึ่งภาษาที่ได้รับอนุญาตดังกล่าวจะถูกระบุไว้ในใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ด้วย

(3) อายุและการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีอายุไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่
ได้รับอนุญาต

มัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ที่จะขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องเข้าร่วมและผ่านการอบรมหลักสูตรความรู้เกี่ยวกับมัคคุเทศก์ (Mandatory Refresher Course (MRC)) ซึ่งคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ได้มอบหมายให้สถาบันการจัดการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ (Tourism Management Institute of Singapore (TMIS)) เป็นผู้ดำเนินการจัดฝึกอบรม โดยหลักสูตร MRC จะจัดให้มีขึ้น 5 เดือนก่อนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์สิ้นอายุ ซึ่งมัคคุเทศก์ที่ใบอนุญาตใกล้สิ้น

⁷ Singapore Tourism Board (STB). *How to be a licensed Tourist Guide*. (online). Available: <https://www.stb.gov.sg/assistance-and-licensing/licensing/Pages/TOURIST-GUIDE-LICENCE.aspx>. [2018, August 5].

⁸ Singapore Tourism Board (STB). *Tourist Guide Licence*. (online). Available: <https://www.stb.gov.sg/assistance-and-licensing/licensing/Pages/TOURIST-GUIDE-LICENCE.aspx>. [2018, August 5].

อายุจะได้รับแจ้งเตือนทางอีเมลเพื่อให้ลงทะเบียนเข้าร่วมหลักสูตร MRC นอกจากนี้ จะต้องเข้าร่วมหลักสูตรพัฒนาวิชาชีพ Professional Development Course (PDC) อย่างน้อย 21 ชั่วโมง สำหรับมัคคุเทศก์ที่มีอายุ 65 ปีขึ้นไปจะต้องมีใบรับรองแพทย์ประกอบการขอต่ออายุใบอนุญาตด้วย และสำหรับมัคคุเทศก์ที่ไม่มีสัญชาติสิงคโปร์ จะต้องมีส่วนงานหนังสือรับรองการอนุญาตให้ประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ที่ออกให้โดยกระทรวงแรงงาน⁹

4.1.4 มาตรการควบคุมมัคคุเทศก์และบทลงโทษ

กฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ (Tourism Board Act) มีบทบัญญัติในการควบคุมมัคคุเทศก์ รวมทั้งมีการกำหนดบทลงโทษทั้งทางปกครองและทางอาญาดังต่อไปนี้

(1) โทษทางปกครอง

คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์อาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ชั่วคราวไม่เกิน 6 เดือนหรือมากกว่านั้น หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ เมื่อผู้ได้รับใบอนุญาตมีกรณีดังนี้¹⁰

1) ให้ข้อมูลเท็จต่อคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์หรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง หรือหลอกลวงให้เข้าใจผิดในข้อมูลซึ่งเป็นสาระสำคัญ

⁹ Singapore Tourism Board (STB). *TOURIST GUIDE LICENCE RENEWAL CONDITIONS*. (online). Available: <https://guides-online.yoursingapore.com/tgls/viewBulletins1.jsp?pager.offset=10#bulletin502>. [2018, August 5].

¹⁰ Section 19I. (1) The Board may, at any time, suspend for a period not exceeding 6 months or such longer period as may be prescribed in substitution, or revoke, a tourist guide licence if the licensee—

(a) furnishes or causes to be furnished to the Board or any inspecting officer any information (including information in connection with his application for or renewal of a licence) which is false or misleading in any material particular;

(b) refuses or fails, without reasonable excuse, to comply with any requirement of the Board or an inspecting officer under section 19H(1);

(c) contravenes any provision of this Act or any regulations made thereunder;

(d) contravenes any condition of his licence;

(e) has committed any offence under any written law punishable with a term of imprisonment exceeding one month;

(f) ceases to be, in the opinion of the Board, a fit and proper person; or

(g) is incapable, by reason of illness, infirmity or any other cause, of acting as a tourist guide.

กฏหมายนี้

2) ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนี้หรือข้อบังคับใด ๆ ที่บัญญัติขึ้นตาม

3) ได้กระทำความผิดกฎหมายและระวางโทษจำคุกเกินหนึ่งเดือน

4) เจ็บป่วยหรือพิการจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ได้

5) ฝ่าฝืนเงื่อนไขของใบอนุญาตที่กำหนดไว้ ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าว ได้แก่¹¹

1. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องติดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ที่ออกให้
โดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ตลอดเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่

2. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องเข้ารับการฝึกอบรมและผ่านการ
ทดสอบความรู้ความสามารถตามที่คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์กำหนดไว้ในแต่ละครั้ง

3. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องไม่ชักชวนหรือนำนักท่องเที่ยวไปใช้
บริการธุรกิจใด ๆ โดยได้รับค่านายหน้าหรือค่าตอบแทนจากเจ้าของธุรกิจนั้น

4. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสุภาพ
ตลอดเวลา

5. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องบันทึกงานจากการปฏิบัติหน้าที่
ทั้งหมดและส่งมอบให้คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ปีละ 2 ครั้ง หรือก่อนวันที่ 15 มกราคม
และกรกฎาคมของแต่ละปี

6. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องส่งข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่
เป็นมัคคุเทศก์ต่อคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ตามที่กำหนด

7. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องอนุญาตให้คณะกรรมการการ
ท่องเที่ยวสิงคโปร์หรือเจ้าหน้าที่ตรวจสอบใบอนุญาตและข้อมูลบันทึกการปฏิบัติหน้าที่เป็น
มัคคุเทศก์ได้ตลอดเวลา

8. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาต เมื่อเลิกประกอบอาชีพมัคคุเทศก์จะต้องแจ้ง
ให้คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ทราบภายใน 2 สัปดาห์

9. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องไม่รับค่าตอบแทนจากบุคคลอื่น
นอกเหนือจากนักท่องเที่ยวที่ตนได้ให้บริการหรือจากบุคคลที่จ้างตนเพื่อทำหน้าที่มัคคุเทศก์

10. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องไม่นำเที่ยวโดยใช้ภาษาอื่น
นอกเหนือจากภาษาที่ได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์เท่านั้น

¹¹ Singapore Tourism Board (STB). *Conditions of Licence for Tourist Guides*. (online). Available: www.stb.gov.sg/assistance-and-licensing/licensing/Documents/Conditions%20of%20Licence.pdf. [2018, August 5].

11. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตต้องไม่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์แก่นักท่องเที่ยวเว้นแต่จะได้รับอนุญาตให้ทำหน้าที่โดยใช้ภาษาที่นักท่องเที่ยวเข้าใจ

12. มัคคุเทศก์ผู้ได้รับใบอนุญาตจะต้องไม่เผยแพร่ข้อความ เอกสาร หรือสิ่งตีพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับการเป็นมัคคุเทศก์และการปฏิบัติหน้าที่มัคคุเทศก์ทั้งทางวาจาและลายลักษณ์อักษร โดยไม่ได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์

อย่างไรก็ตามก่อนที่คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์จะสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ จะต้องแจ้งให้มัคคุเทศก์ทราบเป็นหนังสือก่อนและกำหนดระยะเวลาให้มัคคุเทศก์ได้แย้งแสดงเหตุผลด้วย¹²

นอกจากนี้ คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์มีอำนาจลงโทษผู้ที่ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ระหว่างถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาต โดยให้ปรับครั้งละไม่เกินสามพันดอลลาร์สิงคโปร์¹³

(2) โทษทางอาญา

1) ห้ามมิให้บุคคลใดประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ แสดงตนว่าเป็นมัคคุเทศก์ รวมถึงการโฆษณาว่าตนประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะมีใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์สิงคโปร์ และในกรณีที่มีการกระทำผิดอีกภายหลัง ให้ปรับครั้งละไม่เกินหนึ่งหมื่นดอลลาร์สิงคโปร์¹⁴

2) มัคคุเทศก์จะต้องส่งคืนบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์แก่คณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ทันทีเมื่อปรากฏว่าถูกพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ หรือเมื่อเลิกประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์สิงคโปร์ และ

¹² Section 19I. (4) The Board shall, before suspending or revoking a licence under subsection (1) or imposing a financial penalty under subsection (2), give the licensee notice in writing of its intention to do so and an opportunity to submit reasons, within such period as the Board may specify in that notice, as to why his licence should not be suspended or revoked or the financial penalty should not be imposed.

¹³ แพรวพราว ไพเราะ. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 6, หน้า 66.

¹⁴ Section 19B. (1) Subject to subsection (2), no individual shall—

(a) act as a tourist guide; or

(b) offer to act as a tourist guide, or advertise in any way that he is or is willing to act as a tourist guide,

unless he holds a valid tourist guide licence.

(3) Any person who contravenes subsection (1) shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding \$5,000 and, in the case of a second or subsequent offence, to a fine not exceeding \$10,000.

ปรับอีกวันละไม่เกินหนึ่งร้อยดอลลาร์สิงคโปร์ ตลอดเวลาที่ยังกระทำความผิดและยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง¹⁵

3) มัคคุเทศก์ที่อนุญาตให้บุคคลอื่นครอบครองบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ของตน โดยรู้หรือควรรู้ หรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง ให้บุคคลอื่นใช้หรือจะใช้บัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ของตนเพื่อแสดงตัวว่าเป็นมัคคุเทศก์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์สิงคโปร์¹⁶

4) บุคคลใดแก้ไขเปลี่ยนแปลงบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์โดยไม่ได้รับอนุญาต ขยายบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์หรือปลอมแปลงบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ หรือแสดงตนว่าเป็นมัคคุเทศก์โดยใช้บัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ซึ่งไม่ใช่ของตน หรือบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ปลอม หรือบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ไม่ได้ออกโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวสิงคโปร์ ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์สิงคโปร์¹⁷

¹⁵ Section 19F. (3) A person issued with a tourist guide badge under this section shall surrender his badge to the Board immediately upon—

(a) being required to do so for the purpose of enabling the Board to make such alteration to the badge as the Board considers appropriate;

(b) the expiry, cancellation, revocation or suspension of his tourist guide licence in respect of which the badge was issued; or

(c) ceasing to be employed as, or engage in the business or provision of services of, a tourist guide, notwithstanding that he holds a valid tourist guide licence.

(4) Any person who fails to comply with subsection (3) shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding \$5,000 and, in the case of a continuing offence, to a further fine not exceeding \$100 for every day or part thereof during which the offence continues after conviction.

¹⁶ Section 19F. (5) Any person issued with a tourist guide badge under this section who—

(a) causes or permits his tourist guide badge to be in the possession of any other person; and

(b) knows or ought reasonably to know that, or is reckless as to whether, the badge is or will be used by the other person in connection with identification or acting as a tourist guide,

shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding \$5,000.

¹⁷ Section 19F. (6) Any person who—

(a) alters without lawful authority or forges a tourist guide badge;

(b) sells a tourist guide badge or a false tourist guide badge; or

(c) in connection with identification or acting as a tourist guide, uses or has in his possession a tourist guide badge which is not issued to him by the Board or a false tourist guide badge,

จากการศึกษากฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์จะเห็นได้ว่า การควบคุมมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์มีระบบการจัดการที่ดี มีการตรวจสอบการกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายอย่างเข้มงวด ประกอบกับกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์มุ่งเน้นเรื่องจรรยาบรรณของมัคคุเทศก์เป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไม่แสวงหาประโยชน์ในการเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว เป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐสิงคโปร์ตามนโยบายการท่องเที่ยวของประเทศ¹⁸

4.2 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

4.2.1 นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ปกครองด้วยระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ มีพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียว คือพรรคคอมมิวนิสต์เวียดนาม ซึ่งมีบทบาทในการกำหนดแนวทางการบริหารประเทศทุกด้าน¹⁹ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเริ่มต้นนโยบายมุ่งเน้นให้ประเทศมีการเปิดตัวเองสู่โลกภายนอกมากขึ้น หลังจากที่ต้องปิดตัวเนื่องจากผลของสงครามอันยาวนาน สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียนลำดับที่ 7 อย่างเป็นทางการทางในปี พ.ศ. 2538 ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญที่ทำให้สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประเทศเพื่อนบ้านมากขึ้น ซึ่งต่อมาก็ได้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจอื่น ๆ อีก เนื่องจากโลกเริ่มฟื้นตัวจากภาวะสงคราม และเริ่มหันมามุ่งเน้นพัฒนาทางเศรษฐกิจมากกว่าการทำสงคราม ในปี พ.ศ. 2543 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามได้มีการสร้างความสัมพันธ์ทางการทูตกับทุกประเทศ และตั้งแต่ พ.ศ. 2543 อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามถือว่าเป็นประเทศที่มีอัตราการเติบโตสูงสุดในโลก การบูรณะเศรษฐกิจประสบความสำเร็จทำให้เข้าร่วมกับองค์การการค้าโลกใน พ.ศ. 2550 และนอกจากนี้

shall be guilty of an offence and shall be liable on conviction to a fine not exceeding \$5,000.

¹⁸ วรินชนันท์ ศรีเรืองพันธ์. (2556). *องค์กรควบคุมในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า 72.

¹⁹ ศูนย์พัฒนาการค้าและธุรกิจไทยในอาเซียน สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ณ นครโฮจิมินห์. (2558). *สรุปภาพรวมและทิศทางเศรษฐกิจของเวียดนาม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_sub_view.php?filename=contents_attach/92803/92803.pdf&title=92803&cate=1004&d=0. [2562, 6 มีนาคม].

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามยังเป็นสมาชิกของความร่วมมือทางเศรษฐกิจเอเชียแปซิฟิกและองค์การระหว่างประเทศของกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาฝรั่งเศสด้วย²⁰

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเป็นประเทศที่กำลังมีการพัฒนาและเริ่มเปิดกว้างทางการค้าและวัฒนธรรม มีสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่งถูกยกให้เป็นมรดกโลก สาธารณรัฐเวียดนามดูเหมือนจะเป็นประเทศเล็ก ๆ แต่กลับมีความงดงามทั้งทางธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญอีกมากมาย รวมถึงเป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีสถาปัตยกรรมสวยงาม จึงทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะได้เดินทางเข้ามาสัมผัสกับแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงวิถีชีวิตของชาวเวียดนาม ที่เป็นวัฒนธรรมอันเก่าแก่ที่ยังคงหลงเหลือให้เห็น²¹

ปี พ.ศ. 2555 หน่วยงานการท่องเที่ยวเวียดนามได้เริ่มปฏิบัติและเผยแพร่ยุทธศาสตร์การพัฒนาช่วงปี พ.ศ. 2555-2563 และวิสัยทัศน์ถึงปี พ.ศ. 2573 อย่างเป็นทางการเพื่อผลักดันให้หน่วยงานการท่องเที่ยวเวียดนามพัฒนายิ่งขึ้น ช่วยให้สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามกลายเป็นจุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีชื่อเสียงของภูมิภาคและโลก โดยตั้งเป้าไว้ว่า จนถึงปี พ.ศ. 2563 หน่วยงานการท่องเที่ยวเวียดนามจะกลายเป็นหน่วยงานเศรษฐกิจที่สำคัญ มีระบบโครงสร้างพื้นฐานและเทคโนโลยีอย่างพร้อมเพียงและทันสมัย ผลิตภัณฑ์และบริการด้านการท่องเที่ยวมีคุณภาพ มีรูปแบบหลากหลาย ปรับปรุงโครงสร้างการท่องเที่ยวให้มีความเป็นมืออาชีพทันสมัยและพัฒนาอย่างยั่งยืนตามกลไกของเศรษฐกิจเชิงตลาดและการผสมผสานเข้ากับกระแสโลก โดยจะเน้นปรับปรุงระเบียบและนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและโครงสร้างเทคนิค ผลักดันการส่งเสริมและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว สร้างบรรยากาศที่สะดวกให้แก่สถานประกอบการและชุมชนได้พัฒนาและเน้นพัฒนาแหล่งบุคลากรด้านการท่องเที่ยว มีเครื่องหมายการค้าและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคได้

สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ถือเป็นประเทศที่การท่องเที่ยวเติบโตอย่างรวดเร็วในรอบหลายปีที่ผ่านมา สำหรับสถิติของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมายังสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามนั้น เติบโตขึ้นกว่า 3 เท่าในรอบ 8 ปีมานี้ โดยนับจากปี พ.ศ. 2553 ที่มีตัวเลขนักท่องเที่ยวเพียง 5 ล้านคน ก่อนจะขยับขึ้นมาเป็น 15.5 ล้านคนในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นชาวเอเชีย โดยอันดับ 1 คือนักท่องเที่ยวชาวจีน อันดับ 2 คือนักท่องเที่ยวชาวเกาหลี ส่วนจำนวน

²⁰ โพสต์ทูเดย์. (2561). *เวียดนามเปิด เศรษฐกิจเกิด*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.posttoday.com/travel/353174>. [2562, 13 มีนาคม].

²¹ *ข้อมูลท่องเที่ยวประเทศเวียดนาม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.nexttour.com/ประเทศเวียดนาม>. [2561, 6 พฤษภาคม].

นักท่องเที่ยวในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 อยู่ที่ 516,351 คน และ 383,205 คน ตามลำดับ รองลงมา เป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรป รวมจำนวน 228,986 คน

ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวก็มีความสอดคล้องกับปริมาณนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น โดยในปี พ.ศ. 2561 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเวียดนามทำเงินเข้าประเทศสูงถึง 26,750 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 8.4 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้น 4,750 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือราว 1.5 แสนล้านบาท ซึ่งถือว่าเติบโตกว่าปีก่อนหน้าถึง 1 ใน 5 สำหรับปัจจัยสำคัญที่ทำให้การท่องเที่ยวเวียดนามเติบโตอย่างรวดเร็ว เป็นเพราะนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เริ่มให้ความสนใจกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมากยิ่งขึ้น โดยตัวเลขนักท่องเที่ยวชาวจีนในปี พ.ศ. 2561 เติบโตขึ้นจากปีก่อนหน้าถึงร้อยละ 27 และเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการเติบโตเฉลี่ยในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา พบว่าสูงขึ้นไปถึงร้อยละ 35 สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการใช้ภาษาจีนและรัสเซียเพิ่มมากขึ้น นอกจากภาษาเวียดนามซึ่งเป็นภาษาราชการ และภาษาอังกฤษ²²

นอกจากนี้ หน่วยงานการท่องเที่ยวเวียดนามยังพยายามพัฒนาตลาดระหว่างประเทศอีกด้วย ซึ่งรวมไปถึงตลาดเดิม เช่น ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งมีประเทศจีน ญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และแปซิฟิก ซึ่งมีสาธารณรัฐสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทยและออสเตรเลีย ภูมิภาคยุโรปตะวันตก ซึ่งมีสาธารณรัฐฝรั่งเศส เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ อิตาลีและสเปน ภูมิภาคอเมริกาเหนือ ซึ่งมีประเทศสหรัฐอเมริกาและแคนาดาและภูมิภาคยุโรปตะวันออก ซึ่งมีประเทศรัสเซียและยูเครน และมีการเปิดตลาดใหม่ เช่น ตะวันออกกลาง โดยตั้งเป้าไว้ว่า จนถึงปี พ.ศ. 2563 จะสามารถต้อนรับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ 10.5 ล้านคนและนักท่องเที่ยวภายในประเทศ 48 ล้านคน มีรายได้ประมาณหนึ่งหมื่นเก้าพันล้านเหรียญสหรัฐ มีส่วนร่วมต่อจีดีพีร้อยละ 7 และสร้างงานทำอีกสามล้านตำแหน่ง ส่วนในปี พ.ศ. 2573 รายได้ของหน่วยงานการท่องเที่ยวเวียดนามจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2563²³

4.2.2 การอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบอาชีพมัคคุเทศก์

สำหรับการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม จะต้องได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ โดยหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์บัญญัติไว้ใน LAW ON TOURISM No. 09/2017/QH14 ทั้งนี้กฎหมายดังกล่าวกำหนดประเภทของมัคคุเทศก์ไว้ 3 ประเภท ได้แก่ มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่

²² เที่ยวรอบโลก. *ท่องเที่ยวเวียดนามคลิก มานรงเซงโค้งไทย!*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.travelaroundtheworld-mag.com/update/vntourism>. [2562, 13 มีนาคม].

²³ *ยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเวียดนาม*. (2555). (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://vovworld.vn/th-TH/ท่องเที่ยว/ยุทธศาสตร์พัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเวียดนาม-65668.vov>. [2561, 6 พฤษภาคม].

นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม และมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ทุกประเภทของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามต้องมีสัญชาติเวียดนามและพำนักอยู่ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเท่านั้น จะเห็นได้ว่าสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามมีการสงวนอาชีพมัคคุเทศก์ไว้สำหรับคนชาติคนเท่านั้น เช่นเดียวกับประเทศไทย

4.2.3 คุณสมบัติและเงื่อนไขในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ตาม LAW ON TOURISM No. 09/2017/QH14

LAW ON TOURISM No. 09/2017/QH14 ถือเป็นกฎหมายใหม่ที่มายกเลิก LAW ON TOURISM No. 44/2005/QH11 ซึ่งใช้บังคับมาตั้งแต่ ค.ศ. 2005 โดย LAW ON TOURISM No. 09/2017/QH14 ได้รับการอนุมัติโดยรัฐสภาแห่งสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามเมื่อวันที่ 19 มิถุนายน ค.ศ. 2017 และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 2018²⁴ กฎหมายดังกล่าวมีบทบัญญัติที่กำหนดเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมการท่องเที่ยว สิทธิและหน้าที่ของนักท่องเที่ยว องค์กรและบุคคลที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะป็นธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจที่พัก ธุรกิจการขนส่งคมนาคม หรือธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการให้บริการนักท่องเที่ยว²⁵

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

มัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม และมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่²⁶ ซึ่งผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์แต่ละประเภทต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้²⁷

²⁴ Article 77. Effect

1. This Law comes into force from January 01, 2018.
2. The Law on Tourism No. 44/2005/QH11 is null and void from the effective date of this Law.

²⁵ Article 1. Scope

This Law provides for tourism resources, tourism product development and tourism activities; rights and obligations of tourists, organizations and individuals doing tourism business, other organizations and individuals and local communities related to tourism activities; state management of tourism.

²⁶ Article 58. Tour guides and tour guide cards

1. Tour guides include international tour guides, domestic tour guides and on-site tour guides.

²⁷ Article 59. Conditions for issuance of the tour guide card

1. To obtain the domestic tour guide card, a person shall:
 - a) have Vietnamese nationality, reside in Vietnam;

1) มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม

1. คุณวุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือคุณวุฒิที่สูงกว่าในสาขามัคคุเทศก์ ในกรณีสำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญาหรือคุณวุฒิในสาขาอื่น ต้องมีประกาศนียบัตรรับรองว่าผ่านการฝึกอบรมการนำเที่ยวภายในประเทศด้วย

2. อายุ

กฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ไม่ได้กำหนดอายุของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้

3. สัญชาติ

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต้องมีสัญชาติเวียดนามและพำนักอยู่ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

2) มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ

1. คุณวุฒิการศึกษา

1.1 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือคุณวุฒิที่สูงกว่าในสาขามัคคุเทศก์ ในกรณีสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือคุณวุฒิที่สูงกว่าในสาขาอื่น ต้องมีประกาศนียบัตรรับรองว่าผ่านการฝึกอบรมการนำเที่ยวภายในประเทศด้วย

1.2 มีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศ

b) have full legal capacity;

c) have no contagious diseases and do not use any narcotics;

d) hold an associate degree or higher in tour guiding; in case of an associate degree or higher in another major, a certificate of training in domestic tour guiding is required.

2. To obtain the international tour guide card, a person shall:

a) satisfy the conditions prescribed in Points a, b and c, Clause 1 of this Article;

b) hold a college degree or higher in tour guiding; in case of a college degree or higher in another major, a certificate of training in domestic tour guiding is required;

c) have a good command of the foreign language registered.

3. Conditions for issuance of on-site tour guide cards:

a) Satisfy the conditions prescribed in Points a, b and c, Clause 1 of this Article;

b) Pass the on-site tour guiding examination hold by a tourism authority of the province.

2. อายุ

กฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ไม่ได้กำหนดอายุของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้

3. สัญชาติ

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต้องมีสัญชาติเวียดนามและพำนักอยู่ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

3) มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่

1. คุณวุฒิการศึกษา

กฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ไม่ได้กำหนดคุณวุฒิการศึกษาของมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่ แต่ต้องผ่านการสอบหลักสูตรมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่ซึ่งจัดขึ้นโดยหน่วยงานการท่องเที่ยวของจังหวัดนั้น ๆ

2. อายุ

กฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ไม่ได้กำหนดอายุของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ไว้

3. สัญชาติ

ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ต้องมีสัญชาติเวียดนามและพำนักอยู่ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

(2) ประเภทของมัคคุเทศก์

มัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่²⁸

1) มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ คือมัคคุเทศก์ที่สามารถนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวสัญชาติเวียดนามและนักท่องเที่ยวต่างชาติได้ทั่วประเทศ

2) มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม คือมัคคุเทศก์ที่สามารถนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวซึ่งมีสัญชาติเวียดนามเท่านั้น ไม่สามารถนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้

²⁸ Article 58. Tour guides and tour guide cards

2. Tour guide's scope of practice:

- a) An international tour guide may guide domestic tourists, inbound tourists, outbound tourists;
- b) A domestic tour guide may guide domestic tourists who are Vietnamese citizens nationwide;
- c) An on-site tour guide may guide tourists within a tourism area and tourist attraction;

3) มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่ คือมัคคุเทศก์ที่สามารถนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่กำหนดไว้เท่านั้น

(3) อายุและการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติและใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม มีอายุ 5 ปี²⁹ ส่วนมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่ไม่มีการกำหนดอายุใบอนุญาตไว้

ส่วนการต่ออายุใบอนุญาตนั้น มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติและมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม ต้องยื่นคำขอต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์เมื่อหมดอายุ โดยจะต้องมีหนังสือรับรองว่าได้ผ่านการอบรมหลักสูตรทบทวนความรู้สำหรับมัคคุเทศก์ซึ่งออกให้โดยหน่วยงานที่มีอำนาจ มัคคุเทศก์ผู้ขอต่ออายุใบอนุญาตจะต้องยื่นคำขอต่อหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาต และภายใน 10 วันนับจากวันที่ได้รับคำขอ ให้หน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตตรวจสอบเอกสารและต่ออายุใบอนุญาตใหม่ให้แก่ผู้ยื่นคำขอ ในกรณีที่ปฏิเสธไม่อนุญาตต้องแจ้งให้ผู้ยื่นคำขอทราบเป็นลายลักษณ์อักษร โดยระบุเหตุผลอย่างชัดเจน³⁰

²⁹ Article 58. Tour guides and tour guide cards

An international tour guide card and domestic tour guide card is valid for 05 years.

³⁰ Article 62. Replacement of tour guide card

1. International tour guide and domestic tour guide shall apply for replacement of his/her tour guide card when it expires.

2. An application for replacement of the tour guide card includes:

a) An application form for replacement of the tour guide card according to the form specified by the Minister of Culture, Sports and Tourism;

b) The documents prescribed in Points b, d and dd, Clause 1, Article 60 of this Law;

c) A certified true copy of the certificate of completion of refresher course for tour guides issued by a competent authority;

d) The issued tour guide card.

3. Procedures for replacement of the tour guide card:

a) The person who applies for replacement of the tour guide card shall submit 01 application to the issuing authority;

b) Within 10 days from the day on which a valid application is received, the issuing authority shall issue a new tour guide card to the applicant; in case of refusal, a written response stating reasons thereof must be given.

4.2.4 มาตรการควบคุมมัคคุเทศก์และบทลงโทษ

กฎหมายของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม บัญญัติโทษทางปกครองเกี่ยวกับการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ โดยใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์อาจถูกเพิกถอนหากมัคคุเทศก์กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้³¹

- 1) ทำให้เกิดอันตรายต่ออำนาจอธิปไตย ความมั่นคง และความปลอดภัยของประเทศ
- 2) อนุญาตให้บุคคลอื่นนำใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของตนไปใช้
- 3) ไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในกฎหมายนี้
- 4) ปลอมแปลงคำขอรับใบอนุญาต ต่ออายุใบอนุญาต และขอออกใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ฉบับใหม่

โดยหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตจะพิจารณาการเพิกถอนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และประกาศการเพิกถอนดังกล่าวในเว็บไซต์ของกรมการท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ที่ถูกเพิกถอนใบอนุญาตอาจร้องขอต่อหน่วยงานผู้ออกใบอนุญาตพิจารณาออกใบอนุญาตใหม่หลังจากพ้น 12 เดือนนับแต่วันที่ถูกละทิ้ง³²

³¹ Article 64. Revocation of tour guide card

1. The tour guide card shall be revoked if the tour guide commits one of the following acts:
 - a) Cause harm to national sovereignty and interests, national defense and security;
 - b) Allow another person to use the tour guide card to practice;
 - c) Fail to meet the conditions for practice and issuance of tour guide cards as prescribed by this Law;
 - d) Forge the application for issuance, replacement and reissuance of the tour guide card.

³² Article 64. Revocation of tour guide card

2. The issuing authority shall issue a decision on revocation of tour guide card and publish it on the website of the General Department of Tourism and the revoking authority.
3. The tour guide whose card is revoked shall only request a competent authority to issue a tour guide card after 12 months from the revocation date.

4.3 ประเทศมาเลเซีย

4.3.1 นโยบายของรัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยว

ประเทศมาเลเซียเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกอาเซียนที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ รวมทั้งสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการผลิตจากที่มุ่งเน้นการเป็นฐานการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมแบบจำนวนมาก (Mass Production) ไปเป็นประเทศที่มุ่งเน้นภาคบริการและการผลิตสินค้าที่อาศัยเทคโนโลยีขั้นสูงมากขึ้น ขณะเดียวกันรัฐบาลมาเลเซียยังให้ความสำคัญต่อการผลักดันการพัฒนาประเทศเพื่อก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้สูงภายในปี พ.ศ. 2563 โดยมุ่งพัฒนาระบบการศึกษา ปรับปรุงระบบสาธารณสุขไปทั่ว และให้ความสำคัญกับภาคเศรษฐกิจหลัก (National Key Economic Areas : NKEAs) 12 กลุ่ม ประกอบด้วยภาคพลังงาน ป่าลมน้ำมัน ภาคการเงิน ธุรกิจ ค่าปลีกค้าส่ง ธุรกิจท่องเที่ยว เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การศึกษา ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ บริการทางธุรกิจ บริการทางการแพทย์ เกษตรกรรม และ Greater Kuala Lumpur (เขตเมืองหลวงซึ่งเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและธุรกิจสำคัญของประเทศ) เพื่อเป็นแรงขับเคลื่อนให้เศรษฐกิจโดยรวมเติบโตอย่างยั่งยืนในระยะข้างหน้า³³

ธุรกิจท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจหลักที่รัฐบาลมาเลเซียให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของประเทศ ซึ่งหากพิจารณา นโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่มุ่งเน้นการเปิดเสรีภาคบริการให้มากขึ้นและศักยภาพของธุรกิจท่องเที่ยวของมาเลเซียที่แข็งแกร่งสะท้อนได้จาก The Travel & Tourism Competitiveness Report 2013 ของ World Economic Forum (WEF) ได้ปรับเพิ่มอันดับความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวของมาเลเซียจากอันดับที่ 35 ในปี พ.ศ. 2554 เป็นอันดับที่ 34 ในปี พ.ศ. 2556 จากการจัดอันดับทั้งหมด 140 ประเทศ ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 2 ในอาเซียน รองจากสาธารณรัฐสิงคโปร์

รัฐบาลมาเลเซียให้ความสำคัญกับภาคการท่องเที่ยวอย่างจริงจังเนื่องจากเล็งเห็นความสำคัญของภาคการท่องเที่ยว จึงวางแผนและเตรียมการพัฒนาอย่างยาวนาน จะเห็นได้จากความสำเร็จจากการเปิดตัวแคมเปญ “Malaysia Truly Asia” ซึ่งเริ่มใช้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 และได้กระแสดอรับจากทั่วโลกเป็นอย่างดี แคมเปญดังกล่าวสามารถเสริมสร้างวิสัยทัศน์ด้านศักยภาพของการท่องเที่ยวมาเลเซียในเวทีโลก อีกทั้งยังสามารถสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของมาเลเซียได้อย่างชัดเจน ขณะเดียวกันยังทำให้มาเลเซียกลายเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอันดับ 1

³³ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (2556). *ธุรกิจท่องเที่ยวในมาเลเซีย ศักยภาพที่ผู้ประกอบการไทยไม่ควรมองข้าม*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: www.exim.go.th/doc/newsCenter/43469.pdf. [2562, 6 มีนาคม].

ในภูมิภาค ทั้งนี้ รัฐบาลมาเลเซียได้กำหนดให้ปี พ.ศ. 2557 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวมาเลเซีย หรือ Visit Malaysia (VMY) 2014 ซึ่งจัดขึ้นเป็นครั้งที่ 4 โดยใช้สโลแกนประจำปีว่า “One Malaysia Truly Asia” ซึ่งหมายถึงความเป็นหนึ่งเดียวของความหลากหลายทางวัฒนธรรมของมาเลเซีย

รัฐบาลมาเลเซียตั้งเป้าหมายยกระดับการท่องเที่ยวของประเทศ เพื่อก้าวไปสู่ระดับ High-end ให้สำเร็จภายในปี พ.ศ. 2563 โดยมุ่งเน้นการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มระยะเวลาท่องเที่ยวในมาเลเซียให้นานขึ้น และขยายส่วนแบ่งตลาดนักท่องเที่ยวยุโรปเพิ่มเติมจากประเทศเพื่อนบ้านอย่างสาธารณรัฐสิงคโปร์และประเทศไทย อีกทั้งยังเตรียมขยายตลาดไปยังกลุ่มนักท่องเที่ยวหน้าใหม่ที่มีศักยภาพ อาทิ นักท่องเที่ยวจากตะวันออกกลาง แอฟริกาเหนือ และกลุ่มประเทศเครือรัฐเอกราช (Commonwealth of Independent States : CIS) นอกจากนี้ รัฐบาลมาเลเซียยังมุ่งพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้หลากหลาย อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ และการท่องเที่ยวเชิงการศึกษา เป็นต้น³⁴

ประเทศมาเลเซียประสบความสำเร็จอย่างยิ่งในการพัฒนาและส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว เนื่องจากรัฐบาลมาเลเซียให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง โดยจะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางมาประเทศมาเลเซียในปี พ.ศ. 2555 มากเป็นอันดับ 1 ในอาเซียน ด้วยจำนวน 25.03 ล้านคน และสร้างรายได้เข้าประเทศเป็นมูลค่า 60.6 พันล้านริงกิต (ราว 18.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ขณะที่รัฐบาลมาเลเซียตั้งเป้าหมายเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็น 36 ล้านคน และเพิ่มรายได้เข้าประเทศเป็น 168 พันล้านริงกิต (ราว 52 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ) ภายในปี พ.ศ. 2563

4.3.2 การอนุญาตให้คนต่างด้าวประกอบอาชีพมัคคุเทศก์

ประเทศมาเลเซีย มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการออกใบอนุญาต และบัญญัติข้อกำหนดเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวไว้ในพระราชบัญญัติอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ค.ศ. 1992³⁵ (Tourism Industry Act 1992) ทั้งนี้ กฎหมายดังกล่าวกำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียต้องมีสัญชาติมาเลเซียเท่านั้น จะเห็นได้ว่าประเทศมาเลเซียมีการสงวนอาชีพมัคคุเทศก์ไว้สำหรับคนชาติตนเท่านั้น เช่นเดียวกับประเทศไทยและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

³⁵ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2559). *เอกสารประกอบการพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. (คณะรัฐมนตรีเป็นผู้เสนอ)*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, หน้า 37.

4.3.3 คุณสมบัติและเงื่อนไขในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ตาม Tourism Industry Act 1992

พระราชบัญญัติอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ค.ศ. 1992 (Tourism Industry Act 1992) บัญญัติหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์โดยกำหนดให้ผู้ที่ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ต้องได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ก่อน³⁶ โดยการขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียนั้น ให้ทำหนังสือยื่นต่อคณะกรรมการการท่องเที่ยวตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยยื่นพร้อมกับเอกสารหรือข้อมูลที่ได้แจ้งไว้³⁷ ซึ่งผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(1) คุณสมบัติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

- 1) ได้รับประกาศนียบัตรทางการศึกษาของประเทศมาเลเซีย³⁸ ซึ่งเทียบได้กับประกาศนียบัตรหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของประเทศไทย โดยจะต้องผ่านการสอบด้วยข้อสอบกลางระดับประเทศซึ่งเรียกว่า Malaysia Certificate of Education (Sijil Pelajaran Malaysia: (SPM)) ซึ่งหลักเกณฑ์ขั้นต่ำคือต้องผ่านการสอบวิชาบังคับ 6 วิชา ได้แก่ ภาษามลายู ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์ (อาจแบ่งออกเป็นฟิสิกส์ เคมี และชีววิทยา) และอิสลามศึกษาสำหรับนักเรียนมุสลิม หรือจริยธรรมศึกษาสำหรับนักเรียนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ³⁹
- 2) มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว โดยต้องได้รับการสัมภาษณ์โดยเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซีย
- 3) ผ่านการฝึกอบรมหรือมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้⁴⁰

³⁶ Section 21. (1) No person shall act, or hold himself out, as a tourist guide unless he is licensed under this Part.

³⁷ Section 23. (1) Any application for a licence under this Part shall be made in writing to the Commissioner in such form as may be determined and it shall contain, or be accompanied by, such information and documents as may be prescribed.

³⁸ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. อ้างแล้ว เิงอรรถที่ 35, หน้า 73.

³⁹ สถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์. (2557). *ระบบการศึกษาของมาเลเซีย*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.thaiembassy.org/kualalumpur/contents/files/thai-people-20141119-111524-186626.pdf>. [2560, 15 ตุลาคม].

⁴⁰ Section 23. (2) No person shall apply to be licensed under this Part unless—

(a) he has undergone a course or courses of training and passed the tests of proficiency conducted by the Commissioner or any body authorized in writing by the Commissioner to conduct a course of training and tests of proficiency for tourist guides;

(b) he has completed any other course recognized by the Commissioner as being equivalent to a course referred to in paragraph (a); or

1. ผ่านการเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรการฝึกอบรม และผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถซึ่งดำเนินการจัดสอบโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวหรือหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการการท่องเที่ยวให้ดำเนินการฝึกอบรมและจัดสอบความรู้ความสามารถของมัคคุเทศก์ หรือ

2. ผ่านการเข้าร่วมอบรมในหลักสูตรอื่นที่คณะกรรมการการท่องเที่ยวรับรองว่าเทียบเท่ากับหลักสูตรตาม 1. หรือ

3. คณะกรรมการการท่องเที่ยวพิจารณาจากบุคลิก ลักษณะ คุณสมบัติ และประสบการณ์ของบุคคลนั้น ๆ แล้วเห็นว่ามีความรู้ความสามารถที่จะเป็นมัคคุเทศก์ได้

สำหรับบุคคลที่ไม่มีคุณวุฒิการศึกษาตาม 1) แต่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์อย่างน้อย 5 ปี ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เมื่อได้รับการสัมภาษณ์โดยเจ้าหน้าที่จากกระทรวงการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมของประเทศมาเลเซียแล้ว สามารถเข้าอบรมหลักสูตรตาม 3) ได้ ซึ่งเมื่อผ่านการอบรมหรือมีคุณสมบัติครบถ้วนดังกล่าวก็สามารถขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียได้เช่นกัน⁴¹

4) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 18 ปี ในวันที่ขอรับใบอนุญาต

5) ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียต้องมีสัญชาติมาเลเซีย

(2) ประเภทของมัคคุเทศก์

ประเทศมาเลเซียแบ่งประเภทของมัคคุเทศก์ออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้⁴²

1) มัคคุเทศก์แบบชั่วคราว หมายถึงมัคคุเทศก์ที่ปฏิบัติงานชั่วคราวระยะสั้น

2) มัคคุเทศก์แบบถาวร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. มัคคุเทศก์นำเที่ยวในเมือง (City Tourist Guides) คือมัคคุเทศก์ผู้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวในเมืองต่าง ๆ ทั่วประเทศมาเลเซีย

2. มัคคุเทศก์นำเที่ยวด้านธรรมชาติท้องถิ่น (Local Nature Tourist Guides) คือมัคคุเทศก์ผู้ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ และนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวได้เฉพาะพื้นที่

ทั้งนี้ มัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียมีทั้งมัคคุเทศก์ที่สังกัดบริษัทท่องเที่ยว และมัคคุเทศก์ที่รับงานอิสระ

(c) it appears to the Commissioner, with due regard to the character, qualifications and experience of such person, that he is competent to be a tourist guide.

⁴¹ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 35, หน้า 75.

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 76.

(3) อายุและการต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์

ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียมีอายุไม่เกิน 3 ปี นับแต่วันที่
ได้รับอนุญาต⁴³

สำหรับการต่ออายุใบอนุญาตนั้น มัคคุเทศก์จะต้องยื่นคำร้องต่อกรรมการ
การท่องเที่ยวตามแบบฟอร์มที่กำหนดเพื่อขอต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์อย่างน้อย 30 วัน
แต่ไม่เกิน 60 วันก่อนใบอนุญาตหมดอายุ โดยยื่นพร้อมเอกสารและข้อมูลที่กรรมการ
การท่องเที่ยวกำหนด และจะต้องชำระค่าธรรมเนียมการต่ออายุใบอนุญาตด้วย นอกจากนี้ มัคคุเทศก์
จะต้องเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติมและผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถของมัคคุเทศก์ตามที่
กรรมการการท่องเที่ยวกำหนด ซึ่งหากไม่ปฏิบัติตาม กรรมการการท่องเที่ยวอาจปฏิเสธไม่ต่อ
อายุใบอนุญาตได้⁴⁴ จะเห็นได้ว่า มัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียจะต้องพัฒนาศักยภาพทางวิชาชีพ
อย่างสม่ำเสมอภายหลังได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์แล้ว ซึ่งหากไม่เข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม
หรือไม่ผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถเพิ่มเติม นอกจากอาจจะไม่ได้รับการต่ออายุใบอนุญาต
แล้ว ยังอาจถูกระงับใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตได้

4.3.4 มาตรการควบคุมมัคคุเทศก์และบตลงโทษ

พระราชบัญญัติอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ค.ศ. 1992 (Tourism Industry Act 1992)
มีบทบัญญัติในการควบคุมมัคคุเทศก์ รวมถึงมีการกำหนดบทลงโทษทั้งทางปกครองและทางอาญา
ดังต่อไปนี้

⁴³ Section 25. A licence granted by the Commissioner under this Part shall, unless sooner revoked, be valid for a period of not exceeding three years from the date the licence was granted.

⁴⁴ Section 32. (1) Every licensed tourism enterprise or licensed tourist guide shall submit an application to the Commissioner in such form as may be determined for the renewal of his licence at least thirty, but not more than sixty days before the date of expiry of the licence and such application shall be accompanied with such documents and information as may be required by the Commissioner.

(2) The prescribed fee shall be payable upon approval of the application.

(3) If any licensed tourism enterprise or licensed tourist guide has no intention of renewing his licence, the licensed tourism enterprise or licensed tourist guide shall advertise his intention at least thirty days before the expiry of the licence in at least one national daily Bahasa Malaysia and English newspaper for at least three consecutive days.

(4) Without prejudice to any other grounds, the Commissioner may refuse to renew a licence where the requirements of subsection (1) is not complied with.

(1) โทษทางปกครอง

กรรมการการท่องเที่ยวมีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ชั่วคราว และยึดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ในระหว่างที่มีการสั่งพักใช้ใบอนุญาตดังกล่าว หรืออาจสั่งเพิกถอนใบอนุญาตและคัดรายชื่อออกจากทะเบียนมัคคุเทศก์ หรือไม่ต่ออายุใบอนุญาตให้เมื่อใบอนุญาตหมดอายุ หากมัคคุเทศก์กระทำการดังต่อไปนี้⁴⁵

1) บิดเบือนข้อเท็จจริงหรือปกปิดข้อเท็จจริงใด ๆ ในขณะที่ยื่นขอใบอนุญาต โดยการบิดเบือนหรือปกปิดข้อเท็จจริงดังกล่าวมีผลทำให้กรรมการการท่องเที่ยวออกใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ให้ตามมาตรา 24

2) ไม่เข้ารับการฝึกอบรมความรู้ความสามารถเพิ่มเติมหรือเข้ารับการฝึกอบรมแต่ไม่ครบถ้วนตามหลักสูตรหรือไม่ผ่านการทดสอบความรู้ความสามารถเพิ่มเติมดังกล่าว

⁴⁵ Section 28. (1) If any licensed tourist guide—

(a) has made any misrepresentation or has failed to disclose any fact at the time of applying for a licence, and such misrepresentation or non-disclosure would have influenced the Commissioner to license him in pursuance of section 24;

(b) has failed to attend or successfully complete such further courses of training or pass such further tests of proficiency as may be required;

(c) has failed to wear the authorization card or has allowed any other person to wear the authorization card in contravention of section 26;

(d) has acted in contravention of the provisions of this Act;

(e) has contravened any of the conditions of his licence imposed under subsection 24(1) or the code of ethics referred to in subsection 27(3);

(f) is, in the opinion of the Commissioner, incapable by reason of illness or otherwise of acting as a tourist guide;

(g) has not performed the functions of a tourist guide for a continuous period of six months; or

(h) has been convicted of any offence involving dishonesty, fraud or moral turpitude,

the Commissioner may suspend the licence granted under section 24 and withdraw the authorization card for such period as may be determined or revoke the licence and remove the name of the licensed tourist guide from the register or, where the licence has expired, refuse to renew the licence:

Provided that the Commissioner may not suspend, revoke or refuse to renew the licence of the licensed tourist guide in any of the circumstances mentioned in paragraphs (a) to (g) without first giving the tourist guide concerned an opportunity to be heard.

- 3) ไม่ติดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์หรืออนุญาตให้บุคคลอื่นนำบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ของตนไปใช้โดยมิชอบตามมาตรา 26
- 4) ฝ่าฝืนบทบัญญัติของกฎหมายนี้
- 5) ฝ่าฝืนเงื่อนไขใด ๆ ที่กำหนดไว้ในใบอนุญาตตามมาตรา 24 (1) หรือฝ่าฝืนจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพตามมาตรา 27 (3)
- 6) กรรมาธิการการท่องเที่ยวมีความเห็นว่ามัคคุเทศก์ดังกล่าวเจ็บป่วยจนไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ได้
- 7) ไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์เป็นระยะเวลาติดต่อกันเกิน 6 เดือน หรือ
- 8) ต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดเกี่ยวกับการทุจริต นอ้โกง หรือมีพฤติกรรมใด ๆ อันผิดศีลธรรม

ทั้งนี้ กรรมาธิการการท่องเที่ยวไม่สามารถสั่งพักใช้ เพิกถอน หรือไม่ต่ออายุใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ได้ จนกว่าจะได้ให้โอกาสมัคคุเทศก์ได้ชี้แจงโต้แย้ง

ผลของการสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต คือ มัคคุเทศก์ซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา 28 ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ได้ตลอดระยะเวลาที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตดังกล่าว ส่วนมัคคุเทศก์ซึ่งถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต้องยุติการทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ทันทีในทุกกรณี และในกรณีที่มิได้รับการต่ออายุใบอนุญาตหรือถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ให้มัคคุเทศก์ส่งคืนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์แก่กรรมาธิการการท่องเที่ยวภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ต่ออายุหรือเพิกถอนดังกล่าว⁴⁶

มัคคุเทศก์ที่กรรมาธิการการท่องเที่ยวมีคำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต หรือถูกสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตตามมาตรา 28 มีสิทธิอุทธรณ์เป็นหนังสือต่อรัฐมนตรีภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ต่ออายุ พักใช้ หรือเพิกถอนดังกล่าว ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของรัฐมนตรีให้เป็นที่สุด ในกรณีที่รัฐมนตรีวินิจฉัยขึ้นตามความเห็นของกรรมาธิการการท่องเที่ยว ให้

⁴⁶ Section 29. (1) Any licensed tourist guide whose licence has been suspended pursuant to section 28 shall not during the period of suspension act as a tourist guide.

(2) Any licensed tourist guide whose licence has been revoked shall immediately cease to act as a tourist guide in any circumstances.

(3) Every licensed tourist guide whose licence has not been renewed or has been revoked pursuant to section 28 shall return the licence and the authorization card to the Commissioner, subject to section 30, not later than fourteen days from the date on which the notice of refusal to renew or revocation is served on him.

มัคคุเทศก์ส่งคืนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์แก่กรมการการท่องเที่ยว ภายใน 7 วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีได้มีคำวินิจฉัยขึ้น⁴⁷

(2) โทษทางอาญา

1) ห้ามบุคคลใดประกอบอาชีพมัคคุเทศก์หรือแสดงตนว่าเป็นมัคคุเทศก์ เว้นแต่จะได้รับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ตามกฎหมายนี้ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกิน เจ็ดพันริงกิต หรือจำคุกไม่เกินสองปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยริงกิต ตลอดเวลาที่ยังกระทำความผิดและยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง⁴⁸

2) มัคคุเทศก์จะต้องติดบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ให้เห็นได้ชัดเจนตลอดเวลาที่ ปฏิบัติหน้าที่ หรือเมื่อมัคคุเทศก์นั้นเข้าร่วมอบรมหลักสูตรพัฒนาความสามารถตามมาตรา 27 นอกจากนี้ มัคคุเทศก์ต้องไม่ให้บุคคลอื่นนำบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ของตนไปใช้โดยมิชอบ ผู้ใด ฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันริงกิต หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งจำทั้งปรับ⁴⁹

⁴⁷ Section 30. (1) Any licensed tourist guide who is aggrieved—

(a) by the refusal of the Commissioner to renew his licence; or

(b) by the suspension or revocation of his licence under section 28,

may appeal in writing to the Minister within fourteen days from the date on which the notice of refusal to renew, suspension or revocation is served on him.

(2) The decision of the Minister shall be final and conclusive.

(3) Where the Minister confirms the decision of the Commissioner, the licensed tourist guide shall, within seven days from the date of the confirmation, return the licence and the authorization card to the Commissioner.

⁴⁸ Section 21. (1) No person shall act, or hold himself out, as a tourist guide unless he is licensed under this Part.

(2) Any person who contravenes subsection (1) shall be guilty of an offence and shall, on conviction, be liable to a fine not exceeding seven thousand ringgit or to imprisonment for a term not exceeding two years or to both, and in the case of a continuing offence, shall, in addition, be liable to a daily fine not exceeding five hundred ringgit for each day the offence continues to be committed.

⁴⁹ Section 26. (1) An authorization card issued to a licensed tourist guide under subsection 24(2)—

(a) shall be worn conspicuously whenever the licensed tourist guide is on duty, conducting any tour or when he is attending any course as required under section 27;

(b) shall not be worn by any person other than the person to whom it was issued.

3) มัคคุเทศก์ซึ่งถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตตามมาตรา 28 ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ได้ตลอดระยะเวลาที่ถูกสั่งพักใช้ใบอนุญาตดังกล่าว ส่วนมัคคุเทศก์ซึ่งถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาตต้องยุติการทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์ทันทีในทุกกรณี และในกรณีที่ไม่ได้รับการต่ออายุใบอนุญาตหรือถูกสั่งเพิกถอนใบอนุญาต ให้มัคคุเทศก์ส่งคืนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์แก่กรมการการท่องเที่ยวภายใน 14 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือแจ้งการไม่ต่ออายุหรือเพิกถอนดังกล่าว ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินเจ็ดพันริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 2 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกวันละไม่เกินห้าร้อยริงกิต ตลอดเวลาที่ยังกระทำความผิดและยังมีได้ปฏิบัติให้ถูกต้อง⁵⁰

4) มัคคุเทศก์ที่อุทธรณ์คำสั่งไม่ต่ออายุใบอนุญาต หรือคำสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาต ซึ่งรัฐมนตรีวินิจฉัยขึ้นตามความเห็นของกรมการการท่องเที่ยว ให้มัคคุเทศก์ส่งคืนใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์แก่กรมการการท่องเที่ยวภายใน 7 วัน นับแต่วันที่รัฐมนตรีได้มีคำวินิจฉัยขึ้น ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าพันริงกิต หรือจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยศาลจะทำการยึดใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์และบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ส่งคืนกรมการการท่องเที่ยวต่อไป⁵¹

4.4 แนวทางการเปิดเสรีอาชีพมัคคุเทศก์ของต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสิงคโปร์ สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศมาเลเซีย พบว่าแต่ละประเทศมีมาตรการในการควบคุมการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ โดยมีการกำหนดคุณสมบัติและเงื่อนไขใน

(2) Any person who contravenes subsection (1) shall be guilty of an offence and shall, on conviction, be liable to a fine not exceeding five thousand ringgit or to imprisonment for a term not exceeding one year or to both.

⁵⁰ Section 29. (4) Any person who contravenes this section shall be guilty of an offence and shall, on conviction, be liable to a fine not exceeding seven thousand ringgit or to imprisonment for a term not exceeding two years or to both, and in the case of a continuing offence, shall, in addition, be liable to a daily fine not exceeding five hundred ringgit for each day the offence continues to be committed.

⁵¹ Section 30. (4) Any person who contravenes subsection (3) shall be guilty of an offence and shall, on conviction, be liable to a fine not exceeding five thousand ringgit or to imprisonment for a term not exceeding one year or to both, and the court shall retain the licence and the authorization card and forward them to the Commissioner.

การประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ รวมถึงมาตรการควบคุมมัคคุเทศก์และบทลงโทษทั้งทางปกครองและทางอาญา ซึ่งสิ่งที่น่าสนใจคือ คุณสมบัติในเรื่องสัญชาติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของแต่ละประเทศที่มีความแตกต่างกันออกไป สำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่เปิดเสรีในอาชีพมัคคุเทศก์ จึงไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับสัญชาติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ ส่วนมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ มัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวชาวเวียดนาม และมัคคุเทศก์สำหรับนำเที่ยวเฉพาะสถานที่ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ทุกประเภทของสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามต้องมีสัญชาติเวียดนามและพำนักอยู่ในสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม เช่นเดียวกับประเทศมาเลเซียที่มีกฎหมายกำหนดผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียต้องมีสัญชาติมาเลเซีย

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ประเทศที่เป็นสมาชิกอาเซียน ได้แก่ สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศญี่ปุ่น พบว่าการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในสาธารณรัฐฝรั่งเศสสามารถกระทำได้โดยเสรี กล่าวคือไม่ต้องมีการขออนุญาตประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ เนื่องจากสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการแก้ไขกฎหมายการท่องเที่ยวในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมัคคุเทศก์ ส่งผลให้การแบ่งประเภทมัคคุเทศก์ของสาธารณรัฐฝรั่งเศสถูกยกเลิกและเปลี่ยนแปลงเหลือเพียงประเภทเดียว ในปัจจุบันที่ต้องขออนุญาตประกอบอาชีพ ก็มัคคุเทศก์ผู้บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถาน⁵² ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับวิชาชีพมัคคุเทศก์ที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่างแท้จริงทั้งทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมเข้ามาเป็นมัคคุเทศก์นั่นเอง นอกจากนี้สาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติของผู้ประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ เนื่องจากกฎระเบียบและกฎหมายของสหภาพยุโรปที่ห้ามกีดกันการเคลื่อนย้ายบุคคลและแรงงานโดยเหตุผลทางสัญชาติ ทำให้สาธารณรัฐฝรั่งเศสต้องเปิดเสรีอาชีพมัคคุเทศก์ ซึ่งการที่กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสกำหนดให้มัคคุเทศก์บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานต้องขออนุญาตดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็นการกีดกัน เนื่องจากกฎหมายของสหภาพยุโรปยกเว้นให้รัฐใช้มาตรการเหล่านี้ได้ในกรณีเพื่อปกป้องมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติ ส่วนการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในสาขาอื่น ๆ ในสาธารณรัฐฝรั่งเศส ปัจจุบันเปิดกว้างให้ทุกสัญชาติสามารถกระทำได้โดยไม่ต้องมีการออกใบอนุญาตอีก⁵³

คุณสมบัติสำคัญของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานตามกฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสนั้น ต้องเป็นบุคคลผู้ที่มีคุณวุฒิ

⁵² สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 35, หน้า 41-42.

⁵³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31-32.

ปริญญาตรีทางวิชาชีพด้านมัลติเทคส์บรรยายนำชมสถานที่ หรือบุคคลผู้ที่มีคุณวุฒิปริญญาโทของ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ซึ่งได้ลงเรียนและสอบผ่านหลักสูตรในรายวิชาที่เกี่ยวกับความรู้ความสามารถ ด้านมัลติเทคส์บรรยายนำชมสถานที่ รายวิชาการปฏิบัติงานและสถานการณ์จำลองด้านวิชาชีพ และ รายวิชาภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้ กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสไม่ได้กำหนดให้ผู้ขอรับบัตร ประกอบวิชาชีพมัลติเทคส์บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานต้องผ่านการฝึกอบรมเป็นพิเศษก่อนได้รับบัตรแต่อย่างใด เนื่องจากได้มีการกำหนดคุณสมบัติของบุคคล เกี่ยวกับคุณวุฒิการศึกษาไว้แล้ว ซึ่งจะต้องผ่านการศึกษาทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และการฝึกงาน มัลติเทคส์ในหลักสูตรก่อนสำเร็จการศึกษา กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงไม่ได้กำหนดให้ผู้ขอรับบัตรประกอบวิชาชีพมัลติเทคส์ต้องผ่านการฝึกอบรมเพิ่มเติมอีก⁵⁴

กฎหมายของสาธารณรัฐฝรั่งเศส มีการกำหนดมาตรการควบคุมมัลติเทคส์และบทลงโทษไว้ดังนี้⁵⁵

(1) โทษทางปกครอง

ภายใต้บังคับของมาตรา R 221-2-1 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาเลขที่ 2011-930 ลงวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2011 มาตรา 1 กำหนดให้นำมาตรการลงโทษทางปกครองมาใช้กับผู้ถือ บัตรประกอบวิชาชีพมัลติเทคส์บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานได้ ใน กรณีที่ผู้นั้นบกพร่องต่อหน้าที่ในการประกอบวิชาชีพ โดยมีมาตรการตั้งแต่การตักเตือน การพักใช้ ใบอนุญาตชั่วคราวเป็นเวลา 6 เดือน และการถอนใบอนุญาตเป็นการถาวร ซึ่งเป็นโทษที่สูงสุดโดย กำหนดให้หน่วยงานที่เป็นผู้ออกบัตรประกอบวิชาชีพมัลติเทคส์เป็นผู้ดำเนินการลงโทษ

(2) โทษทางอาญา

ภายใต้บังคับของมาตรา R 221-223 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกฤษฎีกาเลขที่ 2011-930 ลงวันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 2011 มาตรา 1 บัญญัติให้นำโทษปรับในระดับที่สามของประมวลกฎหมาย อาญาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสมาใช้บังคับ ในกรณีบุคคลที่ดำเนินการเป็นมัลติเทคส์บรรยายนำชม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานโดยไม่มีบัตรอนุญาตประกอบวิชาชีพ รวมทั้งบุคคล ธรรมดาหรือนิติบุคคลที่จดทะเบียนทำธุรกิจท่องเที่ยว ตามมาตรา แอล 141-143 ของประมวล กฎหมายท่องเที่ยวนี้ ที่ให้บริการหรือว่าจ้างบุคคลที่ไม่มีบัตรอนุญาตประกอบวิชาชีพมัลติเทคส์ บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถาน ในการพานักท่องเที่ยวเข้าชม พิพิธภัณฑสถานหรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายอาญาของสาธารณรัฐ ฝรั่งเศส มาตรา 131-13 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายเลขที่ 2005-47 ลงวันที่ 26 มกราคม ค.ศ. 2004

⁵⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 38-40.

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 47-49.

มาตรา 9 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ลงวันที่ 27 มกราคม ค.ศ. 2005 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน ค.ศ. 2005 ได้กำหนดอัตราโทษปรับในระดับที่สามไว้ในอัตราตั้งแต่สี่ร้อยห้าสิบบยูโรขึ้นไป แต่ไม่เกินสามพันยูโร

สำหรับประเทศญี่ปุ่นนั้น การประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ในประเทศญี่ปุ่นเปิดโอกาสให้บุคคลสัญชาติอื่น ๆ สามารถยื่นขอใบอนุญาตและประกอบอาชีพเป็นมัคคุเทศก์ในประเทศญี่ปุ่นได้⁵⁶ ทั้งนี้จะต้องผ่านการทดสอบที่ดำเนินงานโดยคณะกรรมการวิชาการของสำนักงานการท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่น (Japan Tourism Agency: JTA) และนำไปยื่นเพื่อขอขึ้นทะเบียนใบอนุญาตอย่างเป็นทางการต่อผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง โดยประเทศญี่ปุ่นมีกฎหมายเลขที่ 210 ค.ศ. 1949 (Act No. 210 of 1949) แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายเลขที่ 30 ค.ศ. 2008 ว่าด้วยการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ ซึ่งเป็นกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ คุณสมบัติในการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ รวมถึงการควบคุมมัคคุเทศก์และบทกำหนดโทษต่าง ๆ ไว้ด้วย

คุณสมบัติสำคัญของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศญี่ปุ่นคือ ต้องมีคุณวุฒิการศึกษาคือ ผ่านการสอบที่จัดขึ้นโดยองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Japan National Tourism Organization: JNTO) ในนามของสำนักงานการท่องเที่ยวประเทศญี่ปุ่น (Japan Tourism Agency: JTA) กระทรวงที่ดิน ระบบโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม และการท่องเที่ยวของประเทศญี่ปุ่น (Ministry of Land, Infrastructure, Transport and Tourism: MLIT) ซึ่งการสอบจะจัดขึ้นปีละหนึ่งครั้ง โดยมีเนื้อหาการทดสอบดังนี้⁵⁷

(1) ทักษะภาษาต่างประเทศอย่างน้อย 1 ภาษา (ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาสเปน ภาษาเยอรมัน ภาษาจีน ภาษาอิตาลี ภาษาโปรตุเกส ภาษารัสเซีย ภาษาเกาหลี และภาษาไทย)

(2) ภูมิศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่น

(3) ประวัติศาสตร์ของประเทศญี่ปุ่น

(4) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับอุตสาหกรรม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ของประเทศญี่ปุ่น

(5) ความสามารถในการสื่อสาร

ซึ่งเมื่อผ่านการทดสอบดังกล่าวแล้ว จะต้องนำไปยื่นเพื่อขอขึ้นทะเบียนใบอนุญาตอย่างเป็นทางการต่อผู้ว่าราชการจังหวัดที่เกี่ยวข้อง

นอกจากนี้ ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศญี่ปุ่นจะต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม คือ

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

⁵⁷ Japan Tourism Agency (JTA). *How to Become a Tour Guide-Interpreter*. (online). Available: <http://www.mlit.go.jp/kankocho/en/shisaku/kokusai/tsuyaku.html>. [2018, October 11].

(1) ได้รับโทษทางอาญาในช่วงระยะเวลา 1 ปีที่ผ่านมาสำหรับโทษการทำงานบริการสาธารณะ หรือในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมาสำหรับโทษจำคุก โดยนับตั้งแต่วันที่บุคคลนั้นพ้นโทษหรือถูกตัดสินว่าไม่ต้องรับโทษอีกต่อไป

(2) ถูกตัดสินให้ได้รับโทษโดยการหยุดประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ตามมาตรา 33 ในช่วงระยะเวลา 2 ปี นับตั้งแต่วันที่บุคคลนั้นได้รับการตัดสินให้ได้รับโทษ

(3) ถูกตัดสินให้ได้รับโทษโดยการหยุดประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ที่องค์ภายใต้บทบัญญัติของมาตรา 33 (1) โดยอนุโลมตามมาตรา 24 วรรค 3 ของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทางให้นักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วงระยะเวลา 2 ปีที่ผ่านมา โดยนับตั้งแต่วันที่บุคคลนั้นได้รับการตัดสินให้ได้รับโทษดังกล่าว⁵⁸

สำหรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศญี่ปุ่นมีอายุตลอดชีพ⁵⁹ แต่ในมาตรา 32 ของกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เลขที่ 210 ค.ศ. 1949 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายเลขที่ 30 ค.ศ. 2008 ว่าด้วยการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ กำหนดให้มัคคุเทศก์จะต้องพยายามรักษาและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาและอบรมโดยองค์กรที่ได้รับมอบหมายจากรัฐ โดยเจ้าพนักงานขององค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (Japan National Tourism Organization: JNTO) และผู้ว่าราชการจังหวัดอาจจัดการบรรยายการเผยแพร่ให้ข้อมูลหรือใช้มาตรการอื่น ๆ ที่จำเป็นในการรักษาและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถของมัคคุเทศก์⁶⁰

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น บัญญัติมาตรการควบคุมมัคคุเทศก์และบทลงโทษไว้ ดังนี้

(1) โทษทางปกครอง

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น มีบทบัญญัติว่าด้วยการดำเนินการทางวินัยตามมาตรา 33 ของกฎหมายเลขที่ 210 ค.ศ. 1949 แก้ไขเพิ่มเติมโดยกฎหมายเลขที่ 30 ค.ศ. 2008 ว่าด้วยการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ กล่าวคือ เมื่อมัคคุเทศก์รายใดฝ่าฝืนกฎหมายหรือคำสั่งที่ออกตามกฎหมายฉบับนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจลงโทษมัคคุเทศก์รายนั้น โดยดำเนินการดังต่อไปนี้⁶¹

- 1) ตักเตือน
- 2) ให้หยุดปฏิบัติงานเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี
- 3) ห้ามประกอบอาชีพมัคคุเทศก์

⁵⁸ สำนักกฎหมาย สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 35, หน้า 50-51.

⁵⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 58-59.

⁶¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 59-60.

ทั้งนี้ เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดจะลงโทษมัลคฤเทศก์รายใดด้วยบทลงโทษที่กำหนดไว้ในข้อ 1) และข้อ 2) ข้างต้น ผู้ว่าราชการจังหวัดจะต้องจัดให้มีการพิจารณาได้สวนและรับฟังการชี้แจงข้อเท็จจริงเสียก่อน

(2) โทษทางอาญา

ในมาตรา 40 กำหนดโทษปรับเป็นจำนวนเงินไม่เกินห้าแสนเยน เมื่อมัลคฤเทศก์มีกรณีดังต่อไปนี้

- 1) ได้รับการขึ้นทะเบียนมัลคฤเทศก์โดยทุจริต ไม่ถูกต้องหรือโดยวิธีการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอื่นใด
- 2) ละเมิดหรือฝ่าฝืนการลงโทษห้ามประกอบอาชีพตามบทบัญญัติมาตรา 33
- 3) ประกอบอาชีพเป็นมัลคฤเทศก์เพื่อค่าตอบแทนโดยไม่ได้รับใบอนุญาต

เมื่อพิจารณาแนวทางการเปิดเสรีอาชีพมัลคฤเทศก์ของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นประเทศในทวีปยุโรป จึงอยู่ภายใต้กฎหมายของสหภาพยุโรปที่ห้ามกีดกัน การเคลื่อนย้ายบุคคลและแรงงานโดยเหตุผลทางสัญชาติ ดังนั้นการประกอบอาชีพมัลคฤเทศก์ใน สาธารณรัฐฝรั่งเศสจึงไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติของผู้ประกอบอาชีพมัลคฤเทศก์ และสามารถ ประกอบอาชีพมัลคฤเทศก์ได้โดยเสรี ไม่ต้องมีการขออนุญาตประกอบอาชีพมัลคฤเทศก์ แต่มี มัลคฤเทศก์ประเภทเดียวในปัจจุบันที่ต้องขออนุญาตประกอบอาชีพ คือมัลคฤเทศก์ผู้บรรยายนำชม สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งการแก้ไขกฎหมายดังกล่าวของสาธารณรัฐ ฝรั่งเศสมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับวิชาชีพมัลคฤเทศก์ที่ต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถอย่าง แท้จริงทั้งทางภาษาและศิลปวัฒนธรรมเข้ามาเป็นมัลคฤเทศก์นั่นเอง นอกจากนี้สาธารณรัฐฝรั่งเศส ไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับเรื่องสัญชาติของผู้ประกอบอาชีพมัลคฤเทศก์ ซึ่งการที่กฎหมายของสาธารณรัฐ ฝรั่งเศสกำหนดให้มัลคฤเทศก์บรรยายนำชมสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และพิพิธภัณฑสถานต้องขอ ใบอนุญาตดังกล่าวนี้ไม่ถือเป็นการกีดกัน เนื่องจากกฎหมายของสหภาพยุโรปยกเว้นให้รัฐใช้ มาตรการเหล่านี้ได้ในกรณีเพื่อปกป้องมรดกทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของชาติ

ส่วนประเทศญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศในทวีปเอเชียที่ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการ ท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวถือเป็นหนึ่งในเสาหลักสำคัญที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของ ประเทศญี่ปุ่น ในปี 2018 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้ามาในประเทศญี่ปุ่นมากถึง 31.19 ล้านคน เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้าร้อยละ 8.7 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวจากชาติในเอเชีย โดยเป็นนักท่องเที่ยวชาวจีนกว่า 8 ล้านคน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.9) นักท่องเที่ยวชาวเกาหลี 7.5 ล้านคน (เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6) และนักท่องเที่ยวชาวไต้หวัน 4.8 ล้านคน ส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่นมีเงินสะพัด ด้านการท่องเที่ยวสูงสุดเป็นประวัติการณ์ที่ 4.5 ล้านล้านเยน (4.15 หมื่นล้านเหรียญ) นักท่องเที่ยว

จีนเป็นผู้ที่ใช้จ่ายเงินมากที่สุดที่ 1.54 ล้านล้านเยน คิดเป็น 1 ใน 3 ของการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวต่างชาติทั้งหมดในประเทศญี่ปุ่นในปีดังกล่าว นอกจากนี้รัฐบาลญี่ปุ่นได้ตั้งเป้าที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้าประเทศให้ได้ 40 ล้านคนในปี 2020 ที่กรุงโตเกียวจะเป็นเจ้าภาพจัดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกและพาราลิมปิก โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเทศญี่ปุ่นมีนักท่องเที่ยวเติบโตสูงขึ้นทุกปีนั้น ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายการยกเลิกการขอวีซ่าสำหรับนักท่องเที่ยวในหลายประเทศ เช่น รัสเซีย อินเดียและฟิลิปปินส์ รวมไปถึงโปรโมชันการส่งเสริมการขายภายในประเทศ⁶² แต่เดิมมักคุเทศก์ในประเทศญี่ปุ่นที่ได้รับใบอนุญาต ส่วนใหญ่เป็นมักคุเทศก์ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการนำเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวต่างชาติ แต่นักท่องเที่ยวจากจีนกลับเป็นนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเที่ยวในประเทศญี่ปุ่นจำนวนมากที่สุด ตามด้วยเกาหลีและไต้หวันตามลำดับ จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติไม่สอดคล้องกับจำนวนมักคุเทศก์ที่ส่วนใหญ่จะใช้ภาษาอังกฤษ⁶³ ด้วยเหตุดังกล่าวประเทศญี่ปุ่นจึงเปิดโอกาสให้บุคคลสัญชาติอื่น ๆ สามารถยื่นขอใบอนุญาตและประกอบอาชีพเป็นมักคุเทศก์ในประเทศญี่ปุ่นได้ โดยมีการทดสอบทักษะภาษาต่างประเทศ เพื่อรองรับการให้บริการนักท่องเที่ยวในทุก ๆ ชาตินั้นเอง

ส่วนประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น เมื่อมีการจัดตั้งประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community: AEC) ซึ่งมีเป้าหมายการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของอาเซียน รวมถึงมุ่งหมายให้เกิดการค้าเสรีโดยการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุนและบุคลากรวิชาชีพต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิกดังที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งการท่องเที่ยวก็เป็นส่วนหนึ่งภายใต้การรวมกลุ่ม AEC ด้วย ดังจะเห็นได้จากความตกลงของอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ กรอบความตกลงอาเซียนด้านการบริการ (ASEAN Framework Agreement on Service หรือ AFAS) และข้อตกลงอาเซียนว่าด้วยการยอมรับร่วมกันเกี่ยวกับคุณสมบัติวิชาชีพ (ASEAN Mutual Recognition Arrangement: MRAs)⁶⁴

อย่างไรก็ตามพันธกรณีการเปิดเสรีอาชีพมักคุเทศก์ระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ซึ่งเป็นการเคลื่อนย้ายบุคคลธรรมดาผู้ให้บริการเพื่อไปให้บริการยังประเทศของผู้รับบริการ (Temporary Movement of Natural Persons) ไม่ได้เป็นสาขาที่มีการเสนอเพื่อเปิดเสรีในอาชีพมักคุเทศก์ดังกล่าว เนื่องจากแต่ละประเทศรวมถึงประเทศไทยมีเงื่อนไขและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรค

⁶² Forbes Thailand. (2561). *ญี่ปุ่นฮิตต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวมาเยือน ทูบสถิติ 31.19 ล้านคนในปี 2018*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://forbesthailand.com/news/travel/81.html>. [2562, 7 มีนาคม]

⁶³ ผู้จัดการออนไลน์. (2560). *ญี่ปุ่นปลดล็อกมักคุเทศก์ไม่ต้องมีใบอนุญาต รองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/japan/detail/9600000054739>. [2562, 7 มีนาคม]

⁶⁴ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ. (2556). *ASEAN Mini Book*. กรุงเทพฯ: Page Maker Co.,Ltd., หน้า 46.

ในการเข้าไปให้บริการแต่ละประเทศ เนื่องจากอาชีพมัคคุเทศก์เป็นอาชีพที่มีความอ่อนไหว และเป็นอาชีพที่มักจะสงวนไว้เพื่อให้คนในชาติ⁶⁵ สำหรับประเทศไทย อาชีพมัคคุเทศก์ถือเป็นอาชีพสงวนไว้สำหรับคนไทยโดยเฉพาะตามพระราชกำหนดการบริหารจัดการการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2560 และพระราชกฤษฎีกากำหนดงานในอาชีพและวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ พ.ศ. 2522 บุคคลที่มีสัญชาติไทยเท่านั้นที่จะสามารถขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ในประเทศไทยได้ เช่นเดียวกับสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนามที่แม้จะมีนโยบายของรัฐบาลที่เร่งให้มีการเปิดเสรีทางการลงทุนเพื่อสอดคล้องกับข้อตกลงขององค์การการค้าโลก รวมถึงนโยบายการเปิดประเทศก็ตาม แต่ก็ยังสงวนอาชีพมัคคุเทศก์ไว้ให้คนสัญชาติเวียดนามเท่านั้น ส่วนกฎหมายประเทศมาเลเซียก็กำหนดให้ผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์ของประเทศมาเลเซียต้องมีสัญชาติมาเลเซียเช่นกัน

สำหรับสาธารณรัฐสิงคโปร์ซึ่งเป็นหนึ่งในนั้นประเทศสมาชิกอาเซียน ไม่ได้มีการจำกัดสัญชาติของผู้ขอรับใบอนุญาตเป็นมัคคุเทศก์แต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายของสาธารณรัฐสิงคโปร์ไม่ได้กำหนดงานหรือวิชาชีพที่ห้ามคนต่างด้าวทำ การพิจารณาขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของพนักงานเจ้าหน้าที่ คนต่างด้าวจึงสามารถประกอบอาชีพในสาธารณรัฐสิงคโปร์ได้ภายใต้กฎหมาย Employment of Foreign Workers Act สาธารณรัฐสิงคโปร์จึงเป็นประเทศที่เปิดเสรีในอาชีพมัคคุเทศก์⁶⁶ เนื่องจากสาธารณรัฐสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีขนาดเล็ก ทำให้มีข้อจำกัดด้านพื้นที่เพื่อการพัฒนากิจกรรมทางเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติ รัฐบาลสิงคโปร์จึงให้ความสำคัญกับสาขาเศรษฐกิจภาคบริการในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ รวมไปถึงเปิดกว้างเกี่ยวกับบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศของตนมากขึ้น

จากการศึกษาเนื้อหาในบทนี้ ทำให้ได้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการประกอบอาชีพมัคคุเทศก์ของต่างประเทศ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศไทยแล้วพบว่ายังมีประเด็นที่ต้องแก้ไขมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพในการใช้บังคับ โดยนำหลักการจากกฎหมายต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการแก้ไข ซึ่งจะได้อภิปรายโดยละเอียดในบทที่ 5 ต่อไป

⁶⁵ ดวงเดือน ตันติเวชกุล. (2557). *การเปิดเสรีในกรอบของอาเซียนด้านการท่องเที่ยวที่ไทยต้องเผชิญ: กรณีศึกษาผู้ประกอบการนำเที่ยวและวิชาชีพมัคคุเทศก์ในประเทศไทย*. วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, หน้า 98-100.

⁶⁶ แพรพราว ไพเราะ. อ่างแล้ว เชียงอรธที่ 6, หน้า 63.